

Randers Kommunes erfaringer med græsning som naturpleje

Projektet "Smag på Landskabet" har som mål at udvikle naturplejen, så den bliver rentabel for landmanden. Det skal ske ved at løse udfordringerne i hele kæden fra køernes pleje af naturarealerne til afsætningen af kødet. Her bringes erfaringer fra projektet samt fra Randers Kommunes arbejde med at gøre naturplejen rationel og enkel.

Skov- og landskabsingeniør Jørgen Mejsø
Randers Kommune
jm@randers.dk

Den største udfordring i naturplejen i Danmark er at redde de lysåbne arealer for tilgroning. Der er stor forskel på de fugtige arealer med stort naturindhold, de fugtige med mindre naturindhold og de tørre arealer som heider og overdrev, også ofte med stort naturindhold. Langt størstedelen af de fugtige arealer med stort naturindhold plejes bedst ved afgræsning.

Opgaven i Randers Kommune er at pleje både kommunale og private naturarealer med stort naturindhold. Der skal plejes både små og store arealer, og de skal plejes bedst muligt.

Det betyder i praksis, at der spredt i hele kommunen ligger rigtig mange små og en del større arealer, der skal plejes ved græsning. De arealer, der kan køres på, og hvor den optimale pleje er høslet, bliver slået, og høet ofte wrappet til vinterfoder for de dyr, der går på de fugtige arealer, hvor der ikke må køres. På de lidt tørre arealer med vanskeligt terræn eller med en særlig flora kan af-

græsning med får være at foretrække.

På de mest våde og sværest tilgængelige arealer anvendes de letteste og mest adrætte racer af heste og kreaturer, og efterhånden som vi kommer længere op på de tørre områder, kan der anvendes tungere dyr.

I Randers Kommune er det for tiden kun de lettere dyr, der er mangel på, hvorfor det er her vi har mest fokus på øgning af antallet.

En betingelse for, at dette kan ske, er, at der skabes en tålelig økonomi, og som tilstanden er i øjeblikket, er den eneste mulighed, at størstedelen af kødet sælges privat. Derfor er vi gået med i "Smag på landskabet", da vi tror på, at øget viden kan medvirke til udvikling på området.

Udførelse af naturpleje ved græsning har i mange år været genstand for mange vilde påstande om dårlig økonomi og mange andre fordomme.

I Randers Kommune har det i praksis vist sig, at der er nogle bæredygtige måder at udføre na-

turpleje på ved græsning. Ved at anvende de rigtige dyr på det aktuelle areal og med den rigtige metode. Nu mangler vi blot at definere, hvad der er de rigtige dyr på hvilke arealer, og hvad den optimale metode er.

Afgræsningsmetoder

Der findes flere forskellige græsningsmetoder at vælge imellem. Jo større kendskab til de enkelte metoder, des bedre er den enkelte i stand til at vælge den rigtige metode.

Rotationsgræsning er en fællesbetegnelse for en hel række af metoder. Derudover findes mange andre metoder. Den enkleste form for rotationsgræsning er to fenner, der ligger lige ved siden af hinanden, og hvor der hen over græsnings sæsonen frit veksles mellem de to arealer. I den komplicerede ende af skalaen kunne der være en hel række af små fenner, der ligger spredt, og som skal afgræsses i helt bestemte perioder og af en helt bestemt dyreart og race.

Rotationsgræsning er ikke et

formål i sig selv men kan være en måde at møde forskellige udfordringer på og alligevel få et rigtig godt resultat ud af det, både set ud fra dyrevelfærd og dyreholders økonomi og ud fra optimal udført naturpleje.

Afgræsningstidspunkter

Der kan være forskellige grunde til, at et areal ønskes afgræsset i en bestemt periode eller med et bestemt græsningstryk. Det vil for det første normalt ikke være ønskeligt snarere meget betænkeligt at lade dyrene gå på beskyttede (§3) arealer om vinteren.

Det er på intet tidspunkt af året ønskeligt, at dyr, der har adgang til beskyttede (§3) arealer, får tilskudsfoeder af nogen art i samme periode. Dette forhindrer i praksis de fleste dyr i Danmark i at gå ude om vinteren på §3-arealer. Derfor er det heller ikke så afgørende i forhold til naturpleje, om den enkelte race er godkendt til at gå ude om vinteren. Det er meget vigtigere, at dyrene er af en race, der i sig selv kan profitere af at græsse på arealerne.

Arealernes forskellige tilstand og den hertil anvendte naturpleje

Alle arealer har også en udvikling hen over årene. Det enkleste er at overtage en græsning, der har været græsset i rigtig mange år, og hvor der foreligger en stor erfaring om græsningstryk - perioder m.v., og hvor græsning ønskes fortsat uændret. Har græsning derimod været opgivet i mange årtier, eller har arealet aldrig været græsset, er opgaven selvfølgelig en anden.

Normalt vil det på selv meget

tilgroede arealer være tilstrækkeligt, og den bedste metode, blot at rydde hegnslinien og så sætte hegn og lade dyrene rydde arealet. Efter nogle år (5 – 10 år) vurderes, om det er nødvendigt med en supplerende rydning.

Nogle arealer er, selv om græsningen har været i gang i flere år, stadig følsomme over for henholdsvis tørre eller våde somre. Her kan det også være svært at finde rette græsningstryk, hvis der ikke bruges rotation.

Valg af hegn, race og metode

Uanset dyreart er det vigtigt, at der anvendes en race, der kan trives på det/de pågældende areal(er), altså uden tilskudsfoeder forstås!

Hvis valget af ”værktøj” lander på afgræsning, er der nogle forhold at tage i betragtning for at opnå et godt resultat.

1. Der skal sættes det mest rationelle hegn.
2. Der skal vælges de dyr, der allerbedst egner sig til opgaven.
3. Der skal vælges den græsningsmetode, der egner sig bedst til opgaven.

Rigtigt udført pleje med de rigtige dyr på de rigtige arealer og med den optimale metode har vist sig at fungere i praksis. Der findes dog ikke én rigtig løsning, men der findes mange forkerter. ■